

TARTU ÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Erko-Erik Reinmets

ETTEVÕTLUSEGA ALUSTAMIST MOTIVEERIVAD TEGURID
TARTU ÜLIKOOLI STARTUP LAB'I EELINKUBATSIOONIPROGRAMMIS
STARTER OSALEJATE NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: ettevõtluse nooremlektor Merike Kaseorg

Tartu 2023

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Ettevõtlus, ettevõtlusõpe, eelinkubatsioon ja motivatsioon.....	6
1.1. Ettevõtluse ja ettevõtlusõppe olemus.....	6
1.2. Ettevõtlusõppes osalemist motiveerivad tegurid	8
1.3. Ettevõtlusõpet ja motivatsiooni käsitlevad varasemad uuringud.....	11
2. Ettevõtlusõppes osalemist motiveerivate tegurite empiiriline analüüs.....	15
2.1. Lühiülevaade eelinkubatsiooniprogrammist STARTER, uurimismeetodist ja valimist.....	15
2.2. Ettevõtlusega alustamist motiveerivate tegurite uuringu analüüs.....	19
2.3. Arutelu ja järeldused	25
Kokkuvõte.....	28
Viidatud allikad	30
LISA A Küsitlus ettevõtlusega alustamist motiveerivate tegurite kohta.....	34
Summary.....	36

Sissejuhatus

Järjest enam tähtsustatakse ettevõtluse rolli riigi majanduslikus arengus ning vajalikkuses ühiskonnale. Tänu ettevõtlusele toimub innovatsioon ning konkurentsivõime paranemine. Samuti on see oluline tööpuuduse kontekstis, kuna ettevõtted loovad uusi töökohti ning seeläbi mõjutatakse ka neid, kes ise aktiivselt ei tööta.

Enamik Euroopa Liidu liikmesriike seisab silmitsi vähese innovatsiooniga. Kõrgkoolidest ning teadusest tulenevad äriideed ei suuda küpseda piisavalt edukateks ja jätkusuutlikeks idufirmadeks ning ettevõteteks. Ühiskonnas valitseb paradoks, kus ühest küljest toetatakse ettevõtlust ning innovatsiooni, kuid siiski jõuab liiga vähe nendest ideedest turule, sest kardetakse riskida. (Zeps et al., 2009)

Selle peamised põhjused peituvad tõrgetes, mis on seotud informatsiooni ning kogemuste puudumisega, hariduse madala kvaliteedi ning piiratud rahaliste vahenditega. (OECD, 2014) Selliste riskide ning hirmude leevendamiseks ongi vajalik ülikoolide eelinkubatsiooniprogrammide olemasolu, kus õpetatakse aru saama turu vajadustest, aidatakse koostada ärimudel ning luuakse võimalikult realistlik kogemus sellest, mida tähendab ühe ettevõtte käivitamine. (Wirsing et al., 2002: 266) On võimalik saada aimu ettevõtlusest, ilma reaalselt ettevõtet asutamata.

Euroopa peab rõhku panema nendele teguritele, mis soosivad majanduskasvu ning tööhõive paranemist. Ettevõtlusõppe tähtsuse rõhutamine ning kvaliteedi tõstmine suunab ning julgustab inimesi rohkem ettevõtlusega tegelema, luues seeläbi uusi töökohti ning edendades majanduskasvu. Euroopa Komisjoni ja Norra valitsuse peetud konverentsil arutati, kuidas süstemaatilisemalt edasi liikuda ettevõtlushariduse arendamisel. Ühiselt toetati seisukohti, et noorte ettevõtlikku mõtteviisi on vaja hariduse kaudu edendada kõigil tasanditel, algkoolist ülikoolini. (European Commission, 2006)

Selleks, et parandada ettevõtluse kvaliteeti, on loodud palju programme, kus on võimalik saada kogemus ning arusaam sellest, kuidas luua ning juhtida edukalt oma firmat. Antud töös keskendutakse just noortele, täpsemalt õpilastele ja üliõpilastele, mõeldud ettevõtlusõppe programmidele. Põhitähelepanu pööratakse Tartu Ülikoolis õppivatele noortele, kes on osalenud sTARTUp LABi korraldatud eelinkubatsiooniprogrammis STARTER. Antud teema uurimise vajalikkus seisneb

ettevõtlusõppes osalemist motiveerivate tegurite tundmaõppimises, et nendest lähtuvalt korraldada eelinkubatsiooniprogrammide õppetööd.

Eelnevast tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada, millised tegurid motiveerivad noori osalema sTARTUp LABi eelinkubatsiooniprogrammis STARTER. Eesmärgi saavutamiseks on töö autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

- selgitada ettevõtluse ning ettevõtlusõppe olemust,
- tuua välja ettevõtlusõppes osalemist motiveerivad tegurid,
- anda lühiülevaade ettevõtlusõpet ja motivatsiooni käsitlevatest varasematest uuringutest,
- anda lühiülevaade sTARTUp LABi eelinkubatsiooniprogrammist STARTER,
- koostada küsimustik ning viia läbi küsitlus sTARTUp LABi eelinkubatsiooniprogrammis STARTER osalejatega,
- analüüsida küsitluse tulemusi, et selgitada välja, millised tegurid motiveerivad noori osalema sTARTUp LABi eelinkubatsiooniprogrammis STARTER.

Bakalaureusetöö on jaotatud kaheks peatükiks. Töö esimene peatükk annab teoreetilise ülevaate teemaga seotud olulistest mõistetest. Peatükk jaotub omakorda kolmeks alapeatükiks, kus esimeses alapeatükis selgitatakse ettevõtluse ning ettevõtlusõppe olemust. Teises alapeatükis keskendutakse ettevõtlusõppes osalemist motiveerivatele teguritele. Esimese peatüki viimases, ehk kolmandas alapeatükis tuuakse välja varasemate uuringute tulemused, mis on tehtud ettevõtlusõppe ning motivatsiooni teemadel.

Töö teine peatükk keskendub empiirilisele uuringule ning sealt saadud andmete tõlgendamisele. Teise peatüki esimeses alapeatükis antakse lühiülevaade sTARTUp LABi eelinkubatsiooniprogrammist STARTER, antakse ülevaade uurimismeetodist ja valimist. Teises alapeatükis analüüsitakse küsitluse tulemusi ning leitakse sarnaseid mustreid motiveerivate tegurite seas. Kolmandas alapeatükis toimub arutelu saadud tulemuste üle ning tehakse järeldusi.

Märksõnad: ettevõtlus, ettevõtlusõpe, motivatsioon, eelinkubatsiooniprogramm.

1. Ettevõtlus, ettevõtlusõpe, eelinkubatsioon ja motivatsioon

1.1. Ettevõtluse ja ettevõtlusõppe olemus

Järgnevas alapeatükis selgitatakse peamisi tööga seonduvaid mõisteid Põhimõistete lahti seletamine loob ühtsema arusaama.

Mõistele „ettevõtlus“ ühtse määratluse leidmine osutub väga keeruliseks. Sellel on ligikaudu sama palju määratlusi, kui on sellel teemal olnud kirjutajaid. Kui võtta selle sõna otsene tõlge prantsuse keelest, siis saab vasteks „keegi kes võtab ette“. (Dollinger, 2008: 19) Kui aga minna defineerimisel konkreetsemaks, siis saab öelda, et ettevõtlus on protsess, mille käigus leitakse uusi lahendusi, kuidas erinevaid ressursse kombineerides luua väärtust. Kui nende ressursside kombineerimisel luuakse turuväärtus, mis on suurem kui nende ressursside üksik turuväärtus, siis on ettevõtjal võimalik teenida kasumit. (Sobel, n.d.) Kusjuures kasu ei pea olema rahaline, oluline võib olla ka näiteks eneseteostus. Järgnevas tabelis 1 on toodud lühike ülevaade ettevõtluse definitsioonidest.

Tabel 1

Definitsioone ettevõtluse kohta

Autor (aasta)	Definitsioon
Knight (1921)	Kasu, mis saadakse ebakindluse ületamisest ja riskide võtmisest
Hoselitz (1952)	Tootmisressursside koordineeritud juhtimine, uute ideede tutvustus ning kapitaliga varustus
Casson (1982)	Uute ettevõtete loomine ning arendamine. Kaugeleulatuvate tagajärgedega otsuste tegemine
Gartner (1985)	Uute organisatsioonide loomine, keeruline ja mitmekülgne nähtus
Shane & Venkataraman (2000)	Kasumlike võimaluste avastamine ja nende kasutamine
Kuratko (2005)	Võimaluste otsimine, riskide võtmine ning uute ideede realiseerimine
Allen (2009)	Mõtteviis, mis on suunatud võimalustele, innovatsioonile ning kasvule.
Kärsna (2009)	Äriühingute asutamine omanikele tulu teenimiseks

Allikas: (Knight, 1921: 232; Hoselitz, 1952: 98; Casson, 1982: 11; Gartner, 1985: 696; Shane & Venkataraman, 2000: 217; Kuratko, 2005: 578; Allen, 2009: 34; Kärsna, 2009: 18)

Eelnevast tabelist selgub, et läbi aastate on ettevõtlust seostatud peamiselt innovatsiooniga (Hoselitz, 1952: 98; Kuratko, 2005: 578; Allen, 2009: 34) ning millegi uue loomisega. Lisaks joonistub välja, et oluline on selle puhul olemasolevate ressursside abil, või neid omavahel kombineerides, saavutada maksimaalne tulemus ning kasumlikkus. Eelnevat väidet kinnitab ka Kärnsna (2009: 18) määratlus ettevõtluse kohta, et see on ettevõtete asutamine, eesmärgiga teenida selle omanikele tulu.

Käesolevas töös lähtub autor eelkõige Casson (1982: 11) poolt välja toodud definitsioonist, mille kohaselt on ettevõtlus uute ettevõtete loomine ning nende arendamine. Casson on veel lisanud, et ettevõtlus on kaugeleulatuvate tagajärgedega otsuste tegemine. See illustreerib ettevõtluse määratlematust, sest selle efekt ilmneb tulevikus ning seda ei ole võimalik täielikult ette näha.

Ettevõtluse kvaliteedi tõstmise seisukohalt on oluline ettevõtlushariduse propageerimine ning põimimine juba varakult haridusse. Ettevõtlusõppe arendamist tähtsustatakse aina rohkem. Läbi ettevõtlusõppe antakse õppijatele teadmisi ning rakendatakse neid ka praktikas (Duval-Couetil, 2019; Voisey et al., 2013). See on vajalik riigi majanduskasvu edendamiseks, ettevõtjate arvu kasvatamiseks ning ettevõtluse propageerimiseks üldisemalt. (Arro et al., 2018; Voisey et al., 2013; Jones et al., 2021) Ettevõtlusõppe raames õpitakse koostama ärimudeleid, projekte ja äriplaanid ning see aitab õppijatel integreerida rahanduse, majanduse, raamatupidamise, turunduse ja muid ärivaldkondi. Ettevõtlusõppe julgustab õppijaid ning ettevõtlusprogrammide vilistlasi asutama uusi ettevõtteid, varustades neid vajalike teadmistega, mis suurendab nende edukust tööturul. (Grecu & Denes, 2017) Seega ettevõtlusõppe põimine haridusse omab eeldatavalt olulist mõju inimese karjäärivalikutele ning on oluliseks osaks tulevase ettevõtja arendamisel.

Ettevõtlusõppe meetodeid on mitmesuguseid, alustades traditsioonilisest õppest (loengud, seminarid) kuni aktiivõppeni (*learning by doing* – rühmatöö, mappõpe, ajurünnak, väitlus, projekti kirjutamine jms). Käesoleva töö kontekstis on kõige olulisem aktiivõppena käsitletav eelinkubatsiooniprogramm. Eelinkubaatorites luuakse teoreetiline ettevõtluskeskkond, kus on võimalik omandada kogemusi, ilma tegelikku ettevõtet omamata, andes programmi läbinud inimesele enesekindlust ning vähendades ettevõtte juhtimisega seotud riske. (Kirby, 2004; Wirsing et al., 2002: 267). Erinevate toetavate tegevuste abil aidatakse õppijatel oma eesmärkideni jõuda. Samuti on tagatud

individuaalne juhendamine ning abistavad mentorid, kes nõustavad programmis osalejaid. Luuakse turvaline õppimiskeskond, kus õppijad saavad tegevuspõhistes töötubades omandada praktilisi oskusi, ettevõtlusalaseid teadmisi ning kogemusi. Lisaks on programmis osalemine heaks võimaluseks töötada meeskonnas, kus ei pruugi olla ainult tuttavad inimesed, seeläbi suurendades sotsiaalset kapitali. (Ahonen et al., 2018)

Eelinkubaatorid on oma olemuselt mingi organisatsiooni allüksused. Üheks selle põhjuseks on asjaolu, et üldjuhul pakuvad eelinkubaatorid oma teenuseid tasuta. Seega ei ole neil võimalik tulusid teenida, et iseseisvalt eksisteerida. Seetõttu peavad nad olema rahalise toetuse saamiseks seotud mõne äriinkubaatoriga, teadusasutusega või ülikooliga. (Deutschmann, 2007; Zeps et al., 2009) Veel ühe võimalusena kasutatakse projektide kirjutamist, et saada rahastust.

Ettevõtlusõpe ja eelinkubaatorid on mõeldud selleks, et aidata tulevastel ettevõtjatel arendada oskusi ja omandada teadmisi, mis on vajalikud edukate ettevõtete loomiseks ning juhtimiseks. Eelinkubaatorid pakuvad head võimalust ideede arendamiseks, tagades vajalikud vahendid ning tugiteenuse. Ehk ettevõtlusharidus ning eelinkubaatorid annavad ettevõtjatele vajalikud vahendid, et saavutada edu ning konkurentsivõime ärimaailmas.

1.2. Ettevõtlusõppes osalemist motiveerivad tegurid

Järgnevas alapeatükis antakse ülevaade peamistest teguritest, mis motiveerivad osalema ettevõtlusõppes.

Inimese motiveeritus algab mõtlemisest. Paremini edenevad need tegevused, mida inimene tahab teha, mitte need, mida ta peab tegema. Ehk siis sel hetkel, kui suudetakse muuta mõttemaailma selliselt, et tegutsetakse seetõttu, et tahetakse, on leitud ka motivatsioon. Inimesed vajavad motiveeritud seisundit, et teha vajalikud toimingud ära kiiresti ning kvaliteetselt, mitte selleks, et ainult töötunnid kirja saada. Motivatsioon on emotsionaalne seisund ning erinevate isiksuslike protsesside kogum, mis annab inimesele energia ja suuna. (Malmberg, 2005: 12-14)

On mitmeid motiveerivaid tegureid, mis ajendavad inimesi osalema ettevõtlusõppes. Olgu selleks soov alustada ning juhtida edukalt oma ettevõtet, areneda karjääris või saada sügavam arusaam ettevõtete toimimisest. Motivatsioonitegurid omakorda sõltuvad paljudest asjaoludest, näiteks inimese erialast, vanusest, kvalifikatsioonist, eluperioodi vajadustest ja isiksuse omadustest (Malmberg, 2005: 17).

Motivatsiooni võib käsitleda kui lüli, mille abil saavad ideed ning kavatsused tegudeks (Solesvik, 2013). Traditsiooniliselt on motivatsiooni uuritud selleks, et leida vastus kolmele küsimusele: mis ajendab inimest, mis paneb inimest eelistama ühte käitumisviisi teise asemel ning miks reageerivad inimesed erinevatele stiimulitele erinevalt? (Carsrud & Brännback, 2011) Üldiselt on ettevõtlusõppes osalemise peamine motivatsioon seotud sooviga omandada teadmised ning oskused, mis on vajalikud, et tulla toime ärimaailmas.

Motivatsiooni võib käsitleda ka kui inimese valmisolekut teha suuri jõupingutusi kindla eesmärgi saavutamise nimel ning pühendada end täielikult mingi aja jooksul sellele eesmärgile (Barba-Sanchez & Atienza-Sahuquillo, 2017; Malmberg, 2005). Sellele eesmärgile pühendumiseks on aga vaja motiveerivaid tegureid, mis inimesi suunavad ning ajendavad neid millegagi intensiivselt tegelema. Järgnevalt on välja toodud mõned tegurid, mis suunavad inimesi ettevõtlusõppes osalema (Schoof, 2006: 12):

- olla iseenda ülemus,
- olla sõltumatum,
- luua uus töövõimalus,
- uus väljakutse,
- teenida rohkem raha,
- realiseerida idee,
- jätkata perekondlikke traditsioone.

Nagu ülaltoodud teguritest näha, siis on need seotud suuremal või vähemal määral millegi uue loomisega või ideede realiseerimisega. Teemakohast kirjandust uurides võib leida motiveerivate tegurite hulgast palju sarnasusi. Näiteks on välja toodud, et rahalise edukuse ning stabiilsuse saavutamine ajendab inimesi ettevõtlusega tegelema (Reynolds et al., 2002; Stephan, Hart & Drews, 2015; Carsrud & Brännback, 2011). Lisaks viitavad motiivid selgelt võimele või soovile kontrollida ja koordineerida inimesi ning ideid.

Motiveerivaid tegureid on võimalik jaotada ka sisemisteks ja välimisteks (vt tabel 2). Sisemised motiivid on eelkõige seotud inimese isiklike huvidega ning eesmärkide saavutamise. Välsed motiivid on aga seotud välise tasuga, mida inimene

saab, näiteks rikkuse saavutamine ning sotsiaalse staatuse paranemine. (Carsrud & Brännback, 2011; Reiss, 2012; Kolk, 2005)

Tabel 2

Sisemise ja välimise motivatsiooni võrdlus

Sisemine motivatsioon	Välimine motivatsioon
<ul style="list-style-type: none"> • sisemised pinged, mis panevad tegutsema (nt vajadused, ootused) • usk iseendasse • info puudulikkusest põhjustatud rahulolematuse • asjade ja süsteemide korrastamise soov 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustusvajadus • soov panna ennast proovile • suurenenud kontrollivajadus maailmas toimuva üle • varasem positiivne kogemus

Allikas: Autori koostatud Kolk (2005: 24-25) põhjal

Sisemised ja välimised motiivid ei ole üksteist välistavad, mõlemad motiveerivad tegutsema. Beynon, Jones, Packham ja Pickernel (2013) leidsid, et peamised motiveerivad tegurid on:

- soov omandada kvalifikatsioon,
- soov alustada ettevõtlusega,
- soov suurendada enesekindlust ettevõtluskarjääri valikul.

Põhjuseid, miks inimesed soovivad osa saada ettevõtlusõppes on aga veelgi. Lisaks sellele, et soovitakse omandada teadmisi ärimaailmas alustamiseks, võib olla soov ka ennast täiendada. Näiteks võib inimest motiveerida ettevõtlusprogrammist osa võtma soov parandada enda juhtimisoskusi, et saada olemasolevas rollis paremaks. Enda teadmiste täiendamine on ka hea viis sotsiaalse kapitali kasvatamiseks ning sidemete loomiseks äriühingonnas, mis samuti motiveerib ettevõtlusõppes osalema. (Grecu & Denes, 2017)

Kim ja Park (2018) on motiveerivad tegurid osalemaks ettevõtlusõppes jaotanud järgmiselt:

- ametlikud saavutused – õppida tundma ning arendada ettevõtlusoskusi, et parandada õppes osalejate karjäärivõimalusi ning õige töökoha valiku suunamine,

- sotsiaalne heaolu – tõsta õppijate suutlikkust täita ühiskonna vajadusi ettevõtlusalaste teadmiste ning oskuste omandamisega,
- sotsiaalsed suhted – leida naudingut ühistest huvidest õppides ettevõtlust ja oskusi, keskendudes samal ajal teistega suhete loomisele,
- välised ootused – teiste rahulolu tagamine, näiteks vanemate või sõprade, liitudes ettevõtlusõppe programmiga. Õppijaid julgustatakse osalema programmides,
- sotsiaalne põgenemine – eesmärk vältida ebameeldivat ja tüütut tavaelu, tahe võtta vastu väljakutse,
- kognitiivne huvi – eesmärk parandada inimeste intellektuaalseid teadmisi ja oskusi, et nad tunneksid rõõmu millegi uue õppimisest.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et ettevõtlushariduse omandamist motiveerivad tegurid on soov omandada teadmised ja oskused, mis on vajalikud eduka ettevõtte loomiseks ning juhtimiseks, soov edendada karjääri ning kindlustada endale suurem sissetulek. Ettevõtete toimimisest paremini arusaamine, erinevate tööstusharude tundmaõppimine ning potentsiaalsete karjäärivõimaluste uurimine. Kriitilise mõtlemise, probleemide lahendamisoskuse ning targemate otsuste langetamise võime arendamine. Lisaks tagab ettevõtlusõppes osalemine valmisoleku tuleviku väljakutseteks ning võimalusteks.

1.3. Ettevõtlusõpet ja motivatsiooni käsitlevad varasemad uuringud

Järgnevas alapeatükis on välja toodud ettevõtlusõppe- ja motivatsioonialaste varasemate uuringute tulemused.

Euroopa Komisjoni (2006) raportis on välja toodud, et ettevõtluse kvaliteedi tõstmisel on oluline roll haridusel ning spetsiifilisemalt ettevõtlusharidusel ning selle edendamisel. Ettevõtlusõppe programmide eeldused on, et ettevõtlusoskusi on võimalik õpetada.

Hollandis läbi viidud uuringus (Oosterbeek et al., 2010) sooviti teada saada, millist mõju avaldab ettevõtlusõppe programmi läbimine õppurite ettevõtlusoskustele ja motivatsioonile. Uuringu jaoks võimaldati ettevõtlusõppe programmi läbimist kooli ühes asukohas, kuid mitte selle sama kooli teises asukohas. Tulemustest selgus, et programmil ei olnud soovitud mõju. Nimelt leidsid Oosterbeek et al. (2010), et mõju õppijate ettevõtlusoskustele oli marginaalne ning mõju kavatsusele saada ettevõtjaks oli

isegi negatiivne. Saadud tulemus võis olla põhjustatud asjaolust, et programmi läbinud inimesed said realistlikuma tunnetuse, mida tähendab ettevõtlus ning muutsid oma kavatsusi.

Fenton ja Barry (2011) viisid Iirimaal läbi uuringu, et uurida ettevõtlusõppe kasulikkust. Uuringus osales 20 inimest, kellest 15 olid õppinud ettevõtlust osana oma bakalaureuse õppekavast. Kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit ning uuringus osalejatega viidi läbi intervjuud. Uuringu tulemusena selgus, et nende 15ne vastaja seast, kes olid ettevõtlushariduse taustaga, kaheksa inimest olid seisukohal, et ettevõtlusõpe on liiga teoreetiline ja „kuiv“ ehk see ei sisendanud neisse enesekindlust, mida peetakse vajalikuks, et saada edukaks ettevõtjaks. Lisaks olid kõik vastajad seisukohal, et mitte ükski ettevõtlusõppe koolitus ei valmista inimesi piisavalt ette tegelikus elus ettevõtluse arendamiseks. Vajalikud teadmised ning oskused tulevad ainult läbi päris kogemuste.

Stephens ja Onofrei (2012) viisid Iirimaal läbi uurimuse, et selgitada välja, millist mõju avaldab inkubatsiooniprogrammis osalemine inimestele, kes sellest osa võtavad. Selleks valiti küsitluse täitjateks 51 programmis osalenut, kellest 43 inimest nõustusid küsimustele vastama. Lisaks valiti nende hulgast välja 12 juhuslikku inimest, kellega viidi läbi intervjuu. Uuringu tulemusena leidsid Stephens ja Onofrei (2012), et programmi läbimine kasvatas osalejate enesekindlust ning usku oma ettevõtmisesse, nende ärihõrgustik laienes, nad said uusi teadmisi ettevõtluse alal ning omandasid kasulikke ärihõtteid, mida enda ettevõtmises rakendada. Avastusi oli veel teisigi, kuid need välja toodud on käesoleva töö kontekstis kõige aktuaalsemad.

Selleks, et inimesed osaleksid ettevõtluses ning ettevõtlusõppes, peab neil olema selleks motiiv. Motiveerivaid tegureid on aga mitmesuguseid ning need varieeruvad sõltuvalt inimesest. Solesvik (2013) viis läbi uuringu, kus osales 321 üliõpilast kolmest ülikoolist Ukrainas. Valimina kasutati majanduse ja ärijuhtimise üliõpilasi ning riikliku laevaehitusülikooli inseneri üliõpilasi. Uuringus osalejad pidid täitma küsimustiku. Uuringu tulemusena leidis Solesvik, et ettevõtlusõppe programmides osalevatel inimestel on suurem ettevõtlusmotivatsioon ning neil on suurem tõenäosus saada ettevõtjaks. Lisaks on motivatsioon oluline lüli kavatsuste ning tegevuste vahel.

Motiveerivaid tegureid mõjutavad palju ka inimese sugu ning vanus. Seda tõestab Beynoni, Jonesi, Packhami ja Pickernelli (2014) uuring, kus osales 720 õppijat.

Uurimismeetodina kasutati bakalaureuseõppesse kandideerinute registreerimisinfot ning lisaks viidi läbi struktureeritud intervjuud, et saada teada, miks kandideeriti bakalaureuseõppesse. Uuriti, milline on suhe motiveerivate tegurite ning õppijate soovide vahel. Sealse uuringu ühes osas tuli välja, et naissoost vastajad olid oma vastustes tähelepanelikumad kui nende meessoost kolleegid. Ehk teatud meetodite abil on võimalik mõista õppijate õppimisvajadusi juba enne kursuste ning programmide algust ja seeläbi pakkuda kohandatud õppeprogramme, mis oleksid soospetsiifilised. Lisaks tuli uuringust välja, et näiteks vanemate üliõpilaste õppimisvajadused erinevad nende nooremate kolleegide omadest ja seega vajavad vanemad õppijad rohkem tuge ning juhendamist.

Motivatsioonil on väga suur mõju inimese otsustusprotsessis, kas alustada või jätkata ettevõtlusega. Motivatsioon on ka ettevõtte peamine liikuma panev jõud. Seega on motivatsioon ettevõtluse püsijäämisel ning edendamisel väga oluline. Seda on kinnitanud ka Barba-Sánchezi ja Atienza-Sahuquillo (2017) uuring, mis viidi läbi hiljuti uue tootmisettevõtte asutanud Hispaania ettevõtjate hulgas. Neile saadeti 2848 ankeeti, millest tagastati 117, millest omakorda olid kasutuskõlbulikud 101. Saadud tulemuste analüüsi käigus selgus, et koolidel ja ülikoolidel on oluline roll õppijate julgustamisel ning motiveerimisel nende ettevõtluskarjääri arendamisel. Lisaks on nende uuringus välja toodud, et kui pangad ja riskikapaliettevõtted võtaksid ka arvesse ning mõeldaksid ettevõtja pühendumust ja motiveeritust, siis on võimalik vähendada ebaõnnestumise määra. Seeläbi oleks ka paremini hallatav toetuste ja vahendite jagamine väikestele ettevõtetele ning füüsilisest isikust ettevõtjatele.

Tabelisse 3 on koondatud eelnevalt käsitletud uuringute kokkuvõte. Nii nagu eelnevalt toodud uuringutest selgub, võib ettevõtlusõppel olla nii positiivne kui ka negatiivne mõju. Eelnevate uuringute tulemusena otsustas töö autor kasutada kvantitatiivse uurimismeetodina veebipõhist küsitlust. Ühest küljest annavad ettevõtlusõppe programmid julgustust ning motivatsiooni hakata tegelema ettevõtlusega, kuid teisest küljest võivad need aga tekitada ka hirmu ning panna kahtlema, mis võib soovi saada ettevõtjaks sootuks kaotada.

Tabel 3

Varasemate uuringute kokkuvõte

Autorid (aasta)	Teema	Riik	Uurimismeetod	Valim	Tulemused
Oosterbek et al. (2010)	Ettevõtlusõppe mõju ettevõtlusoskustele ja motivatsioonile	Holland	Küsitlus ja regressioonanalüüs	562 inimest	Inkubatsiooniprogrammis osalemine kasvatas osalejates enesekindlust ning suurendas usku nende ettevõtmisesse.
Fenton & Barry (2011)	Ettevõtlusharidue tõhusus	Iirimaa	Intervjuud	20 inimest	Ettevõtlusõpe on liiga teoreetiline ja „kuiv“ ning see ei sisenda piisavalt enesekindlust, mida on vaja, et saada edukaks ettevõtjaks. Ükski ettevõtlusõppekoolitus ei valmista inimesi piisavalt ette tegelikus elus ettevõtlusega tegelemiseks.
Stephens & Onofrei (2012)	Ettevõtlusinkubatsiooni tulemuste mõõtmine	Iirimaa	Küsitlus ja intervjuud	43 inimest	Inkubatsioonis osaleja isiklik areng on inkubaatori üks oluline tunnusjoon.
Solesvik (2013)	Ettevõtlusmotivatsioon ja eesmärgid	Ukraina	Küsitlus	321 inimest	Ettevõtlusõppe programmides osalevatel inimestel on suurem ettevõtlusmotivatsioon ning suurem tõenäosus saada ettevõtjaks.
Beynon et al. (2014)	Ettevõtlusõppe motivatsiooni uurimine	Inglismaa	Andmeanalüüs ja intervjuud	720 inimest	Teatud meetodite abil on võimalik mõista õppijate õppimisvajadusi enne kursuste ning programmide algust ning seeläbi pakkuda kohandatud õppeprogramme. Vanemad üliõpilased vajavad rohkem tuge ning juhendamist võrreldes noorematega.
Barba-Sanchez & Atienza-Sahuquillo (2017)	Ettevõtlusmotivatsioon ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine	Hispaania	Ankeetküsitlus	101 inimest	Koolidel ja ülikoolidel on oluline roll õppijate julgustamisel ja motiveerimisel nende ettevõtluskarjääri arendamisel.

Allikas: Autori koostatud

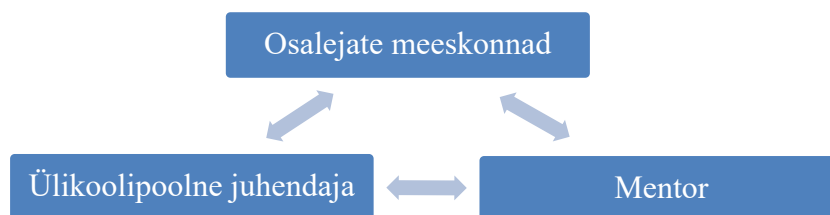
Ettevõtlusõppe programmide arendamisel tuleks arvestada inimeste soo ning vanusega, sest eri vanuses inimesed vajavad erilist lähenemist. Kui nooremad on ehk julgemad ning neil on rohkem pealehakkamist, siis vanemad õppijad võivad vajada rohkem juhendamist ning julgustamist. Töö autor nõustub, et programmide arendamisel tuleks lähtuda inimeste vanusest, kuid soo järgi eristamisel mõtet ei näe.

2. Ettevõtlusõppes osalemist motiveerivate tegurite empiiriline analüüs

2.1. Lühülevaade eelinkubatsiooniprogrammist STARTER, uurimismeetodist ja valimist

Järgnevas alapeatükis tutvustab autor Tartu Ülikooli juures tegutseva sTARTUp LABi eelinkubatsiooniprogrammi STARTER. Antakse ülevaade kasutatavast uurimismeetodist ning valimist.

Eelinkubatsiooniprogramm STARTER (edaspidi STARTER) on oma olemuselt mitte-formaalõppe programm, millest on võimalik osa võtta eri haridustasemetel ja -astmetel õppijatel. Kogu STARTER programmi vältel on erinevatest koolitustest ja töötubadest osa võtnud enam kui 5000 inimest ning konkreetselt STARTERTartu programmi on lõpetanud enam kui 300 tiimi. Õpe toimub valdavalt inglise keeles ning programmi pikkuseks on üks semester, mille käigus käsitletakse töötubades järgnevaid teemasid: ärimudeli loomine, tootearendus, müük ja turundus, intellektuaalomand ning ideede esitlemise oskus. Õpet rikastab ning mitmekesistab praktikute ja ettevõtlusmaailmas aktiivsete mentorite kaasamine, kes jagavad oma teadmisi ning oskusi (vt joonis 1). (sTARTUp LAB kodulehekülg, n.d.)

Joonis 1. Meeskonna mentorvõrgustik.

Allikas: Ahonen et al, 2018.

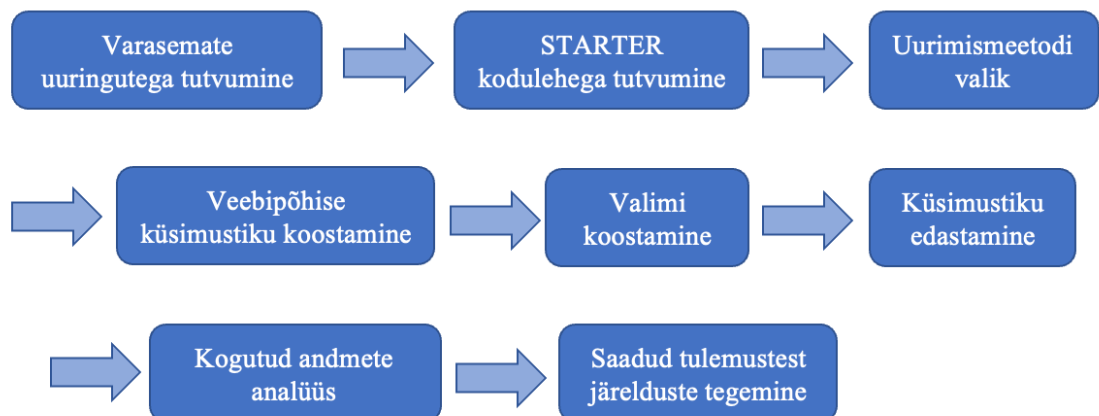
Programmi lõpetab tudengite äri- ja projektiideede konkurss Kaleidoskoop, kus saab tagasisidet mentoritelt, meediakajastust ning kohtuda potentsiaalsete investoritega.

(sTARTUp LAB kodulehekülj, n.d.) Programmi peamine eesmärk on eri haridustasemeid siduva meeskonnatöö arendamine ning programmis osalejate ettevõtlusteadlikkuse ning ettevõtlusalaste pädevuste kujundamine. Oluline on, et oskusi ning kogemusi omandatakse tegevuspõhistes töötubades teadmisi praktikas kasutades. (Ahonen et al., 2018)

Eelinkubatsioon koosneb erinevatest etappidest ning nende sisu varieerub vastavalt etapile. Ahonen et al. (2018) on eelinkubatsiooni mudeli jaotanud kolmeks etapiks:

- inspireerimine – inspiratsiooni etapi eesmärgiks on tekitada õppijates motivatsiooni, anda neile inspiratsiooni, tõsta teadlikkust ning julgustada neid uute ideede leidmiseks, mida meeskondlikult arendada,
- idee arendamine – selles etapis toimub eelnevalt avastatud idee arendamine meeskonnana. Koostatakse ärimudel ning asutakse seda testima,
- ärimudeli arendamine – eesmärgiks on ärimudeli testimine ning prototüübi valmistamine, samuti prototüübi testimine turul. See on viimane etapp, kust on võimalik edasi liikuda jätkuprogrammidesse ja/või registreerida ettevõtte.

Järgnevalt annab autor ülevaate uurimisprotsessi etappidest (vt joonis 2).

Joonis 2. Uurimisprotsessi etapid.

Allikas: autori koostatud.

Uurimismeetodina kasutatakse kvantitatiivset analüüsi. Bakalaureusetöö teoreetilises peatükis kajastatu põhjal koostati veebipõhine küsimustik (vt lisa A). Kuna STARTERis osaleb palju välistudengeid, siis tõlgiti eestikeelne küsimustik ka inglise

keelde. Et kontrollida inglise keelse küsimustiku arusaadavust ja küsimuste sisu kattuvust eestikeelsete küsimustega, viis autor läbi pilootuuringu. Selle järel tegi autor inglise keelses küsimustikus mõned täpsustused.

Järgnevalt on tabelis 4 välja toodud varasemate uuringute autorid ning küsimus, mis on uuringust tuletatud. Küsitluses oli 14 küsimust, millest 10 olid valikvastustega ja neli olid avatud küsimused. Küsitlus vormistati *Google Forms* keskkonnas.

Tabel 4

Küsitluse küsimuste allikad

Autor(id)	Küsimus	Küsimuse eesmärk
Carsrud & Brännback (2011)	Mida tähendab teie jaoks mõiste „motivatsioon“?	Saada teada, kuidas tõlgendatakse mõistet
Lorz (2008)	Kui palju te praegu teate ettevõtlusest?	Selgitada välja, kuidas inimesed hindavad enda teadmisi ettevõtluse kohta
Lorz (2008); Zeps & Avotinš (2009)	Millisel ettevõtluskursusel ja/või -õppes olete osalenud?	Selgitada välja, kas ja millistel ettevõtlusõppe kursustel ollakse varem osalenud.
Lorz (2008)	Kui olete osalenud ettevõtlusõppes või -kursusel, siis millises vormis õpe toimus?	Selgitada välja, millised õppemeetodeid ettevõtlusõppes kasutatakse.
	Kas soovite saada ettevõtjaks?	Tuvastada, millised on inimese plaanid tuleviku suhtes.
Deutschmann (2007)	Mis on peamine põhjus, miks otsustasite osaleda eelinkubatsiooniprogrammis?	Eesmärk on saada teada põhiline tegur, mis inimest ettevõtlusõppe programmi tõi.
Greu & Denes (2017)	Kui oluline on teie jaoks ettevõtlusõppe kogemus?	Selgitada välja, kui oluliseks peavad õppes osalejad programmi mõju tegelikult.
Voisey et al. (2013)	Kuidas ettevõtlusõpe aitab teil oma tulevast karjääri arendada?	Saada teada, mis mõju näevad tudengid ettevõtlusõppel tuleviku jaoks.
Wirsing et al. (2002)	Kuidas ettevõtlusõpe aitab teil oma isiklike eesmärged saavutada?	Saada teada, mis põhjused motiveerivad inimest ettevõtlusõppes osalema.

Allikas: Autori koostatud.

Käesoleva uuringu valimiks olid tudengid erinevatest vanuserühmadest ning erialadelt, kes on osalenud STARTERis. Küsitluse link edastati STARTERi juhi Maret Ahoneni poolt juhuslikkuse alusel aastatel 2020-2023 STARTERi läbinud 54le

tudengile meili teel ning läbi sotsiaalmeedia. Küsitlus oli avatud perioodil 30.03.2023–03.05.2023. Esimese nädala jooksul laekus vaid kuus vastust. Paar nädalat hiljem saatis töö autor meeldetuletuse koos uue kaaskirjaga, mille järgselt kogunes vastuseid kokku üheksa. Lisaks sellele käis töö autor ühes STARTERi töötoas ennast tutvustamas ning kutsus õppijaid küsitlusele vastama. Viimase abinõuna pöördus töö autor personaalselt STARTERis osalenute poole, palvega täita küsimustik. Kõigi nende etappide tulemusena kogunes kokku 21 vastust.

Küsitlusele vastanute väikese arvu põhjuseid on keeruline leida. Võib aimata, et üheks põhjuseks on mainitud perioodi jäänud küsitluste üleküllus, mille hulgas võivad osad neist varju jääda ning lisaks sellele oldi hõivatud muude tegemistega. Kuna küsitlusele vastanuid oli vähe, siis ei saa käesoleva uuringu tulemusi üldistada kõigile eelinkubatsiooniprogrammidele. Küll aga saab võrrelda erinevaid motiveerivaid tegureid, võttes arvesse vastanute vanust, sugu, õppeastet ning eriala, kus nad õpivad.

Küsitluse tulemusi analüüsis töö autor tabelitöötlusprogrammiga MS Excel, koostades kirjeldavaid statistikuks, risttabelleid ja diagramme.

Järgnevalt annab töö autor valimist ülevaate kirjeldavate statistikute abil. Küsitlusele vastanuid oli kokku 21, kellest 16 olid eestlased ja viis olid välismaalased. Vastajatest 12 inimest, ehk 57,1% olid meessoost ning ülejäänud üheksa inimest, ehk 42,9% olid naissoost. Kõige rohkem vastanuid oli vanuserühmadest 18-21 ning 22-25, mõlemast võrdselt üheksa inimest (vt tabel 5), ehk vastanutest kokku 18 inimest kuulus mainitud vanuserühmadesse. Saadud tulemus oli ka ootuspärane, sest just 18-25 vanusevahemikus tudengeid osaleb STARTERis kõige enam.

Tabel 5

Vastajate vanuseline ja sooline jaotus

Vanuserühm	Mees		Naine		Kokku	
	arv	%	arv	%	arv	%
18-21	4	33,3	5	55,6	9	42,9
22-25	7	58,3	2	22,2	9	42,9
26-29	0	0	1	11,1	1	4,8
30+	1	8,4	1	11,1	2	9,4
Kokku	12	57,1	9	42,9	21	100,0

Allikas: Autori koostatud

Järgmisena sooviti teada saada, et millisel õppeastmel uuringus osalejad õpivad. Kõige enam vastanuid oli bakalaureuse õppekavadelt, täpsemalt 18 tudengit ehk 85,7%. Magistriõppekavadelt oli vastanutest kolm tudengit, täpsemalt kaks naist ja üks mees.

Erialade lõikes õppis enim vastanuid (15, s.o 71,4%) majandusteadust. Ülejäänud erialadel, milleks olid andmeteadus, arvutiteadus, arvutitehnika, informaatika ning infotehnoloogia, õppis kõigist ülejäänud vastajatest üks inimene. Ühe vastaja puhul oli vastuseks kirjutatud „motivatsioon“. Tegemist oli tõenäoliselt hooletusveaga, mistõttu tema vastust analüüsis ei arvestatud.

Järgmisena paluti vastajatel valida, mitmendal kursusel nad hetkel õpivad. Tulemustest selgus, et enim vastajaid oli bakalaureuseõppe kolmandalt kursuselt, kokku 13 inimest. Bakalaureuseõppe esimeselt kursuselt oli neli inimest ning teiselt kursuselt üks inimene. Kahe vastaja puhul oli tegemist teise kursuse magistriõppe tudengitega, täpsemalt üks mees ja üks naine. Üks magistrandist vastanu on hetkel akadeemilisel puhkusel.

Hilisema analüüsi käigus toob autor välja, mis on põhilisemad motiveerivad tegurid ettevõtlusõppes osalemiseks. Lisaks tehakse järeldused ning võrreldakse uuringus saadud tulemusi varem läbi viidud uuringutega.

2.2. Ettevõtlusega alustamist motiveerivate tegurite uuringu analüüs

Käesolevas alapeatükis analüüsib autor küsitluse tulemusi ning seejärel toob seosed teoreetilises peatükis kajastatuga.

Uuringu järgmine küsimus oli avatud, milles paluti vastajatel lühidalt paari lausega kirjutada, mida tähendab nende jaoks mõiste „motivatsioon“. Nende vastuste analüüsimiseks jaotas töö autor saadud vastused märksõnade järgi kategooriatesse. Kategooriaid on kokku neli: tahe, tunne, energia ja võime. Kõige enam seostasid uuringule vastajad motivatsiooni tahtega midagi ära teha või midagi saavutada, ning kõige populaarsem vastusevariant oligi: „*tahe midagi teha*“.

Paar vastajat seostasid motivatsiooni võimega midagi saavutada. Palju oli ka neid, kelle jaoks motivatsioon on energia, mis annab jõudu asjade tegemiseks, ning mille avaldamiseks peab toimuma tõuge, mis selle energia vabastab. Nelja vastaja vastuste puhul sai need siduda märksõnaga tunne, näiteks üks vastaja vastas: „*motivatsioon on tunne suunatud vajaduse või eesmärgi täitmisele*“, või teine vastaja

ütles, et motivatsioon on „*hästi tundma*.“ Alljärgnevas tabelis 6 on toodud vastuste kategooriad koos vastuste arvuga.

Tabel 6

Mida tähendab teie jaoks mõiste „motivatsioon?“

Kategooria	Vastanuid
Tahe	10
Tunne	4
Võime	5
Energia	2

Märkused: Vastanuid kokku 21.

Allikas: Autori koostatud.

Järgmiseks paluti uuringus osalejatel hinnata seda, kui palju nad praegu teavad ettevõtlusest. Selleks olid ette antud järgmised vastusevariandid skaalal: tean kõike, tean palju, tean veidi, tean üht-teist, raske öelda, ma ei tea midagi. Kõike populaarsemaks osutus vastusevariant „tean veidi,“ millele vastas kokku 10 inimest, täpsemalt viis meest ja viis naist. Viis meest hindasid oma teadmisi ettevõtluse kohta võrdlemisi kõrgelt, vastates „tean palju.“ Üks naissoost vastaja leiab, et teab ettevõtlusest kõike.

Kui aga võtta arvesse ainult nende õppijate vastuseid, kes õpivad majandusteadust, siis ilmneb, et majandusteadust õppivad mehed hindavad oma teadmisi ettevõtlusest oluliselt kõrgemalt, kui samal erialal õppivad naised. Täpsemalt leiab viis majandusteaduses õppivat meest, et nad teavad ettevõtlusest palju, samal ajal kui nii kõrgelt hindab oma teadmisi ainult üks naine. Lähema vaatluse alla võeti majandusteaduse tudengid seetõttu, et neid oli uuringule vastajate hulgas kõige rohkem ning majandusteaduse õppekava hõlmab endas ka ettevõtlusega seotud kursusi.

Järgmisena sooviti teada saada, millisel ettevõtluskursusel ja/või -õppes on STARTERis õppijad varasemalt osalenud. Vastajatel paluti märkida kuni kaks kõige sobivamat vastust, kuid mõni vastaja tegi ka rohkem valikuid. Tabelis 7 on toodud erinevad ettevõtluskursuste või -õppe vormid. Vastuste analüüsimiseks vaadatakse neid vastanute õppeastmest lähtuvalt. Nagu tabelist 7 ilmneb, siis bakalaureuseõppe tudengite seas on populaarseim ettevõtlusprogrammidest osavõtt (17 vastanut). Ülikooli taseme kursusi ettevõtlusest on võtnud kokku 17 inimest, täpsemalt 14 bakalaureuseõppe tudengit ning kolm magistranti. Vastanute hulgast 11 inimest on

läbinud ettevõtluskursusi või -programme ka juba gümnaasiumis, mis viitab sellele, et huvi ettevõtluse vastu on olnud pikaajalisem.

Tabel 7

Vastused küsimusele, milliseid ettevõtlusõppe vorme on vastajad läbinud

Ettevõtlusõppe vorm	Bakalaureuseõpe	Magistriõpe
Ettevõtluskursused või -programmid gümnaasiumis	10	1
Ülikooli taseme kursus ettevõtlusest	14	3
Ettevõtlusprogrammi(de)st osavõtt ülikoolis (nt STARTER, eelinkubatsioon)	17	2
Täienduskoolituskursus(ed) väljaspool kooli/ülikooli	7	1
Ei tea, millisel ettevõtluskursusel ja/või õppes olen osalenud	0	0
Ei ole osalenud	0	0

Märkus: Vastanuid kokku 21.

Allikas: Autori koostatud.

Ettevõtlusõppe kursustel on kasutusel mitmeid erinevaid õpetamismeetodeid, mis võivad olla nii teoreetilised kui ka praktilised. Seetõttu soovitigi vastajatelt uurida, et kui nad on osalenud mõnes ettevõtlusõppe programmis, siis mis vormis seal õpe toimus. Vastajatele anti valida 11 ne vastusevariandi vahel, ning paluti märkida kuni kolm vastust. Tulemustest selgub (vt tabel 8), et kõige populaarsem õppevorm, mida õpetamisel kasutatakse, on seminarid ning arutelud, mille oli valinud 17 vastanut. Populaarsuselt teisel kohal on loengud (15 vastanut) ning kolmandal kohal rühmatööd, töötoad, laagrid (14 vastanut). Nendest tulemustest lähtuvalt saab väita, et enamjaolt on kasutatavad õppemeetodid teoreetilised ning praktilist lähenemist on vähe.

Selleks, et uurida küsitlusele vastanute tulevikuplaanide kohta küsiti, kas nad soovivad saada ettevõtjaks. Üle poolte, täpsemalt 57% vastanutest ütlesid, et nad soovivad kindlasti saada ettevõtjaks (vt joonis 3). Uuringus osalejatest 24%, ehk viis inimest väitsid, et nad võib-olla soovivad ettevõtjaks saada. Vaid üks inimene vastas, et tema üsna kindlalt ei soovi saada ettevõtjaks.

Tabel 8

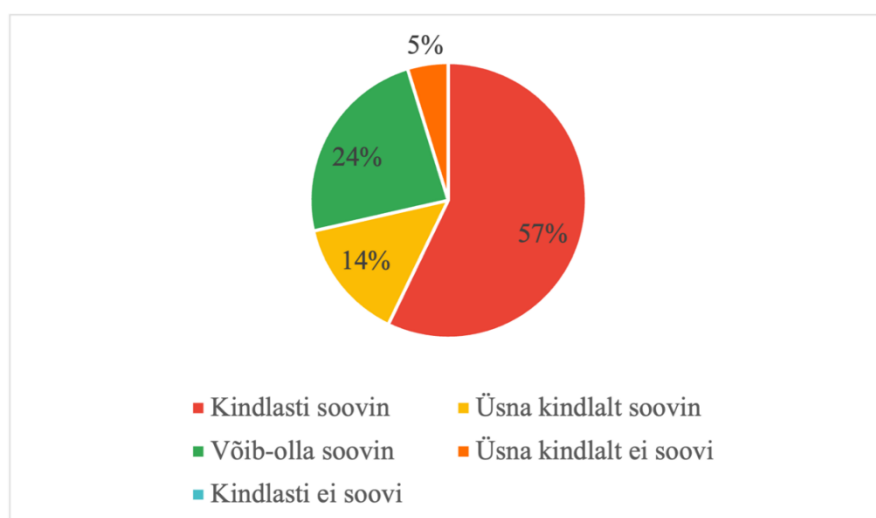
Õppes kasutatavate õppevormide populaarsus õppetase järgi

Õppevorm	Bakalaureuseõpe	Magistriõpe
Loengud	13	2
Seminarid, arutelud	15	2
Juhtumianalüüsid	5	2
Tõsieluliste probleemide lahendamine	4	1
Praktika ettevõttes	7	1
Reaalsed projektid ettevõtetes või ettevõtetega koostöös	5	1
Loovusharjutused, ettevõtte loomise läbimängimine, simulatsioonid, ettevõtlusmängud	6	2
Reaalse ettevõtte loomine õppe käigus	5	1
Rühmatööd, töötoad, laagrid	13	1
Praktikute (ettevõtjate) loengud, seminarid, mõttevahetused	10	1
Töövarjuks olemine	4	1

Märkus: Vastanuid kokku 21.

Allikas: Autori koostatud.

16st majandusteaduse erialal õppijast 10 soovivad kindlasti saada ettevõtjaks. Kusjuures mehi oli nende hulgas seitse ja naisi kolm. Vaid üks naine vastas, et tema üsna kindlalt ei soovi saada ettevõtjaks. Saadud tulemustest võib järeldada, et uuringus osalenud meeste seas on ettevõtjaks saamise plaanid kindlamad kui naiste hulgas.

Joonis 3. Uuringus osalejate kavatsused ettevõtjaks saamise osas.

Allikas: Autori koostatud

Järgmisena sooviti uuringus osalejatelt teada, et mis on peamine põhjus, miks nad otsustasid STARTERis osaleda. Selle küsimuse vastustest saab teha järeldusi, mis on olnud motiveeriv tegur või mis on andnud tõuke ettevõtlusõppes osalemiseks. Selleks paluti vastajatel valida seitsme vastusevariandi seast sobivaim. Lisavõimalusena jäeti avatud vastuse lahter, kuhu vastaja sai soovi korral kirjutada enda jaoks sobivaima variandi.

Üks vastaja, kes seda võimalust kasutas, kirjutas: „*ma ei tea, mis eelinkubatsiooniprogrammist jutt käib.*“ Sellest võib järeldada, et vastaja ei olnud tutvunud küsitluse sissejuhatava tekstiga, mistõttu tema vastust konkreetse küsimuse analüüsis ei arvestata. Teine vastaja, kes kasutas avatud vastuse lahtrit, kirjutas: „*meeskonna loomine*“, mis on väga arvestatav põhjus ning selle jaoks võib eelinkubatsiooniprogramm olla väga hea koht, leidmaks endale tiimikaaslast, kellega eesmärgi suunas liikuma hakata.

Kõige populaarsem vastusevariant oli „isiklik areng,“ mille valis üheksa vastajat. Populaarsuselt teine vastus oli „omandada uusi teadmisi,“ mille valis kuus uuringus osalejat. Nende inimeste hulgas, kes vastasid, et nad soovivad kindlasti ettevõtjaks saada, olid kõige populaarsemad vastused isiklik areng (4 inimest), uute teadmiste omandamine (2 inimest) ning praktilise kogemuse saamine (2 inimest). Neli inimest, kes võib-olla soovivad ettevõtjaks saada, nimetasid peamiseks põhjuseks samuti isikliku arengu.

Viimase valikvastustega küsimusega sooviti teada saada, kui oluliseks peavad uuringus osalejad ettevõtlusõppe kogemust oma tulevase karjääri jaoks. Hinnangut paluti anda skaalal väga oluline – üldse pole oluline. Selgub, et üle poolte STARTERis osalejatest, 13 inimest, hindab ettevõtlusõppe kogemust tulevase karjääri jaoks väga oluliseks. Viie vastanu arvates on ettevõtlusõppe kogemus pigem oluline. Kahel juhul ei osanud vastajad ettevõtlusõppe kogemuse kasulikkust hinnata ning ühe inimese hinnangul ei ole ettevõtlusõppe kogemusel mitte mingit mõju tema tulevasele karjäärile.

Kaks viimast küsimust uuringus olid mõlemad avatud vastustega. Neist eelviimane kõlas järgmiselt: „Kuidas ettevõtlusõpe aitab teil oma tulevast karjääri arendada?“ Vastuste tõlgendamiseks jagas töö autor taaskord vastused kategooriatesse märksõnade järgi, mis iseloomustasid vastust kõige paremini. Kategooriateks olid: teadmised ja oskused, karjäär, riskide vähendamine, ettevõtlikkus. 19st vastanust üks

jättis sellele küsimusele vastamata ja üks vastas „*ega väga ei aitagi*“, millest võib järeldada, et see inimene ei näe ettevõtlusõppel tuleviku karjäärile mingit mõju ega pea seda vajalikuks.

Küll aga leidsid 10 vastanut 19st (vt tabel 9), et ettevõtlusõppel on positiivne mõju nende tuleviku karjäärile, sest nad saavad õppes vajalikke teadmisi ning oskusi, mis aitavad neil turul püsima jääda ning läbi lüüa. Neli küsitletut vastasid, et tänu ettevõtlusõppele saavad nad teha tööturul paremat karjääri, sest nad saavad paremini aru ettevõtete toimimisest ja nende struktuurist, lisaks saavad nad tänu õppele luua ka sotsiaalse võrgustiku. Kolm inimest leidsid, et ettevõtlusõppel on positiivne mõju nende ettevõtlikkusele, mis aitab neil erinevates olukordades paremini toimetada ning seeläbi arendada karjääri. Kahe uuringus osaleja vastused sai liigitada kategooriasse „riskide vähendamine“, sest ettevõtlusõpe vähendab riske päris ettevõtluses, kuna ollakse erinevaid situatsioone juba kogunud ja omandatud on teadmised selle kohta, kuidas kriisiolukorras käituda. Lisaks ei pea kartma eelinkubatsiooniprogrammis läbikukkumist, sest oma ideed saab katsetada ilma, et otseselt midagi juhtuks.

Tabel 9

Uuringus osalejate vastuste jaotus ettevõtlusõppe mõjust tulevikule märksõnade järgi

Kategooria	Vastuseid
Teadmised ja oskused	10
Karjäär	4
Riskide vähendamine	2
Ettevõtlikkus	3

Märkus: Vastuseid kokku 19

Allikas: Autori koostatud

Järgmine ja ühtlasi ka viimane uuringu küsimus oli: „Kuidas ettevõtlusõpe aitab Teil oma isiklike eesmärged saavutada?“. Ka selle küsimusega soovis autor teada saada, millised tegurid motiveerivad ettevõtlusõppes osalema. Kuna tegemist oli avatud küsimusega, siis jagati vastused taas kategooriatesse. Selleks kategoriseeris autor vastuseid nelja peamise märksõna alusel: kogemus/teadmised, motivatsioon, isiklik areng, enesekindlus (vt tabel 10).

Tabel 10

Uuringus osalejate vastused ettevõtlusõppe mõjust nende isiklike eesmärkide saavutamisele

Kategooria	Vastuseid
Kogemus/teadmised	8
Motivatsioon	4
Isiklik areng	2
Enesekindlus	4

Märkus: Vastuseid kokku 18.

Allikas: Autori koostatud.

Kolme vastust ei olnud võimalik liigitada, sest kaks inimest jätsid sellele küsimusele vastamata ning üks inimene vastas, et ettevõtlusõppe ei saagi aidata isiklike eesmärke saavutada, sest kõik sõltub inimesest endast. Kõige enam vastuseid, täpsemalt kaheksa, oli seotud ettevõtlusõppes teadmiste ning kogemuste omandamisega, mis teevad isiklike eesmärkide saavutamise võimalikuks.

Nelja õppija vastused sai siduda märksõnaga motivatsioon, mis tähendab, et ettevõtlusõppes osalemine annab neile motivatsiooni tegutseda oma eesmärkide saavutamise suunas. Näiteks motiveerib see, kui saab koos töötada inimestega, kes on motiveeritud ja ettevõtlikud, siis kandub see energia üle ning soodustab tegutsemist. Kaks inimest vastasid, et tänu ettevõtlusõppele toimub isiklik areng, näiteks selles suunas, et milliseid eesmärke püstitada ja mida tahetakse saavutada ning seeläbi teha nende eesmärkide nimel efektiivsemalt tööd. Nelja vastaja vastused sai aga seostada märksõnaga enesekindlus. Ettevõtlusõppes saadud praktilised kogemused annavad neile enesekindlust ning julgust võtta riske. Ka avaliku esinemise harjutamine annab enesekindlust teha seda ka suurema publiku ees.

2.3. Arutelu ja järeldused

Ettevõtlusõppel on väga oluline mõju riigi ettevõtluse kvaliteedile ning selle arengule. Järgnevas alapeatükis teeb töö autor saadud tulemustest järeldusi ning seob neid teooriaga.

Uuringus osales kokku 21 inimest, kellest 12 olid meessoost ning üheksa naissoost. Kusjuures 16 inimest olid eestlased ning viis olid välismaalased. Vastajad olid vanuses 18-30+, kusjuures enim vastajaid oli vanusevahemikus 18-25, kokku 18

inimest. Kõige rohkem vastajaid oli bakalaureuse õppeastmelt. Lisaks olid enamik vastanutest majandusteaduse erialalt.

Uuringus osalejatelt sooviti teada saada, mida tähendab nende jaoks mõiste „motivatsioon“. Kui Solesvik (2013) leidis, et ettevõtlusõpe suurendab motivatsiooni ning soodustab ettevõtlusega tegelemist, on lüli kavatsuste ja tegevuste vahel, siis käesoleva uuringu tulemustest selgus samuti, et motivatsioon on tahe midagi ära teha (10 vastajat). Ehk motivatsioon paneb inimesi tegutsema, et midagi ära teha ning oma eesmärgi saavutada.

Selleks, et saada aru, kui oluliseks peavad küsitlusele vastanud ettevõtlusõppe kogemust nende tulevikule ning karjäärile, esitati neile küsimus: „Kui oluline on teie jaoks ettevõtlusõppe kogemus tulevase karjääri jaoks?“. Saadud tulemustest selgus, et 18ne vastaja arvates on see kogemus väga oluline või pigem oluline. Kui aga võrrelda seda tulemust uuringuga, mille viisid Irimaal läbi Fenton ja Barry (2011), siis ilmneb erisusi. Nimelt uurisid Fenton ja Barry (2011) ettevõtlusõppe kasulikkust. Nende uuringus osales 20 inimest, kellest 15 olid õppinud ettevõtlust osana bakalaureuse õppekavast, ülejäänud viis olid ettevõtlusega mitte seotud õppekavadelt. Uuringu tulemustest selgus, et nendest 15st ettevõtlushariduse taustaga inimestest kaheksa pidasid ettevõtlusõppe kasulikkust madalaks, kuna see on liiga teoreetiline ning ei sisenda inimestesse piisavat enesekindlust, et saada edukaks ettevõtjaks. Lisaks olid kõik uuringus osalejad seisukohal, et ettevõtlusega seotud koolitused ning õpe ei valmista inimesi piisavalt ette tegelikus elus ettevõtluse arendamiseks.

Ka käesolevas töös küsiti osalejatelt, et kui nad on osalenud mõnes ettevõtlusõppe programmis, siis milliseid õppemeetodeid seal kasutati. Vastustest selgus, et enamjaolt olid nendeks meetoditeks loengud, seminarid ning ettekanded, ehk teoreetilised lähenemised. Seega Fenton ja Barry (2011) uuringu ning käesoleva uuringu tulemused selles osas kattuvad. Töö autor nõustub, et teadmisi ning kogemusi saadakse ainult läbi päris kogemuste, kuid käesoleva uuringu tulemusena saab lisaks järeldada, et ettevõtlusõppe kogemus ning teoreetilised teadmised on väärtuslikud ja olulised tulevase karjääri jaoks.

Lisaks esitati uuringus osalejatele küsimus, et kas nad soovivad saada ettevõtjaks. Üle poolte küsitletutest (12 inimest) vastasid, et nad soovivad kindlasti saada ettevõtjaks, lisaks sellele vastasid veel kolm inimest, et nad üsna kindlalt

soovivad saada ettevõtjaks. Selle küsimuse vastused ühtivad ka Ukrainas läbi viidud uuringuga, kus Solesvik (2018) leidis, et ettevõtlusõppe programmi läbinutel on suurem motivatsioon ettevõtlusega tegeleda ning neil on suurem tõenäosus saada ettevõtjaks.

Samas, kui võrrelda käesoleva uuringu tulemusi Oosterbek et al. (2010) läbi viidud uuringu tulemustega, ilmneb erinevusi. Nimelt uurisid Oosterbek et al. (2010), millist mõju avaldab ettevõtlusõppe programmi läbimine õppijate ettevõtlusoskustele ja motivatsioonile. Nende uuringust selgus, et mõju õppijate ettevõtlusoskustele oli marginaalne ning mõju kavatsusele saada ettevõtjaks oli isegi negatiivne. Nad põhjendasid saadud tulemust sellega, et õppijad said realistlikuma tunnetuse, mida tähendab ettevõtlus ning seetõttu muutsid oma kavatsusi.

Ühest küljest tundub õige, et ettevõtlusõppel võib olla ka negatiivne mõju ning see võib muuta inimese kavatsust saada ettevõtjaks, mis võib olla põhjustatud negatiivsest kogemusest õppeprogrammis. Teisalt, kui inimene läheb kindla ideega näiteks eelinkubatsiooniprogrammi, siis töö autori seisukohalt võiks seda programmi enda jaoks maksimaalselt ära kasutada ning seeläbi saada rohkem motivatsiooni eesmärkide saavutamiseks hiljem edasi tegeleda.

Ettevõtlusõpe ning ettevõtlusõppeprogrammides osalemine nõuab pingutamist, ning et sealt saada igakülgne kogemus, siis tuleb mõelda tuleviku peale. Tuues näiteks STARTERi, siis sealne tegevus on riskideta ning oma ideed saab katsetada ilma, et oleks midagi kaotada. Töö autor on seisukohal, et ettevõtlusõppes osalemine kasvatab inimeste enesekindlust ning panustab nende isiklikku arengusse. Selleks sooviti ka uuringus osalejatelt teada saada, milline on peamine põhjus, miks otsustati osaleda STARTERis. Tulemustest saab järeldada, et peamised põhjused, miks otsustati programmist osa võtta, olid isiklik areng ning soov omandada uusi teadmisi ettevõtluse valdkonnast.

Sama tulemuse said ka Stephens ja Onofrei (2012) uurides, millist mõju avaldab ettevõtlusõpe sellest osavõtjatele. Nad leidsid, et õppes osalemine kasvatas inimese enesekindlust ning suurendas usku nende ettevõtmistesse. Lisaks laiendab see äri võrgustikku ning sealt saadakse uusi teadmisi ning häid võtteid, mida enda ettevõtmises rakendada.

Käesoleva uuringu tulemusena leidis autor, et ettevõtlusõpe avaldab mõju õppijate isiklike eesmärkide saavutamisel. Kaheksa uuringus osaleja vastusest selgus, et

ettevõtlusõpe annab neile piisavalt kogemusi ning teadmisi, et saavutada eesmäärke. Lisaks annab see ka motivatsiooni (4 vastajat) ning enesekindlust (4 vastajat). Sarnase tulemuseni on oma töös jõudnud ka Barba-Sánchez ja Atienza-Sahuquillo (2017), kes väitsid, et koolidel ja ülikoolidel on oluline roll õppijate julgustamisel ning motiveerimisel nende ettevõtluskarjääri arendamisel.

Kokkuvõtlikult saab öelda, et käesoleva uuringu tulemusena on jõutud sarnaste tulemusteni, nagu bakalaureusetöös käsitletud varasemates uuringutes. Uuringu väikese valimi ning vastajate arvu tõttu ei saa vastuseid üldistada kõigile ettevõtlusõppe programmidele.

Kokkuvõte

Ettevõtluse kohta ühe kindla mõiste esitamine on väga keeruline. See on kompleksne mõiste, mille ühtne määratlus ei ole veel välja kujunenud. Eri tähendusi kombineerides võib öelda, et ettevõtlus on seotud innovatsiooniga ning selle kaudu soovitakse olemasolevate ressursside abil luua midagi uut ning neid ressursse omavahel kombineerides tõsta nende väärtust.

Selleks, et tõsta tulevaste ettevõtjate jätkusuutlikkust, on loodud palju ettevõtlusõppe programme. Motiveerivaid tegureid ettevõtlusõppes osalemiseks on erinevaid, sõltudes elukeskkonnast, eelistustest, huvidest ning eesmärkidest. Selleks, et juhtida efektiivsemalt noorte ettevõtluskäitumist, on vaja neid motiveerivaid tegureid uurida ning mõista. Põhiliselt on ettevõtlushariduse omandamist motiveerivad tegurid seotud sooviga omandada teadmisi ettevõtlusvaldkonnast, edendada oma karjäärivõimalusi ning kindlustada suurem sissetulek.

Üheks selliseks programmi liigiks on eelinkubatsiooniprogrammid, mis on ülikoolide juures tegutsevad allüksused. Läbi nende programmide on võimalik saada ettevõtluskogemus ilma tegelikku ettevõtet asutamata. Kogutakse teadmisi, mida on võimalik kohe ka praktikas rakendada, mis on vajalikud tulevikus uute töökohtade ning majandusliku väärtuse loomiseks. Eelinkubatsiooniprogrammist saadud kogemused aitavad tulevikus juhtida edukamalt ettevõtet, omades ka positiivset mõju ettevõtte püsijäämisele. Lisaks tagavad saadud kogemused valmisoleku tuleviku väljakutseteks ning võimalusteks.

Ettevõtlusõppes osalemist motiveerivate tegurite teadasaamiseks ning ettevõtlusõppe mõju uurimiseks viidi läbi veebipõhine küsitlus STARTERi läbinute

seas. Uuringusse kaasati juhuvalimi alusel aastatel 2020-2023 STARTERi läbinud inimesed. Küsitlusele vastas 21 õppijat. Uuringu tulemuste analüüsimiseks kasutas töö autor kirjeldavaid statistikuid, risttabeleid ning diagramme. Tulemustest saab järeldada, et peamised motiveerivad tegurid ning mõju tulevikule on programmist saadavad teadmised ning oskused, mida ettevõtluskarjääris kasutada. Veel aitab ettevõtlusõpe kaasa ettevõtlikkuse arendamisele, mis on väga vajalik oskus, et tulevikus oma äri tegeleda. Õppest saadud kogemused võimaldavad vähendada ka riske, sest on saadud vajalikud teadmised ning osatakse erinevates olukordades käituda.

Lisaks saab aga uuringu tulemusena järeldada, et valdavalt on ettevõtlusõppe programmides kasutatavad õppemeetodid liialt teoreetilised ning praktilist lähenemist on vähe. Varasemate uuringute tulemustest lähtudes on vaja õppemeetodid muuta praktilisemaks ning seeläbi suurendada ettevõtlusõppest saadavat kasu.

Läbiviidud uuringu tulemusi ei saa üldistada kogu ettevõtlusõppele ega kõigile eelinkubatsiooniprogrammidele. Töö edasi arendamiseks ning üldistuste tegemiseks peaks uuringu läbi viima suurema valimi seas, et saada täpsemad tulemused, mille pealt teha järeldusi.

Viidatud allikad

1. Ahonen, M., Arusaar, P., Eomõis, E., Lassur, S., Mühlberg, M., Oks, A., & Tafel-Viia, K. (2018). *Haridustasemeülene eelinkubatsiooni mudel*. Edu ja Tegu Ettevõtlusõppe Programm. Külastatud aadressil <https://ettevotlusope.edu.ee/haridustasemete-ulene-eelinkubatsiooni-mudel/>
2. Allen, K. R. (2009). *Launching new ventures: An entrepreneurial approach*. (5th ed.). Boston.
http://site.iugaza.edu.ps/kdahleez/files/2014/11/allen14562_0547014562_02.02_chapter02.pdf
3. Arro, G., Jaani, J., Loogma, K., Malleus, E., Titov, E., Toding, M., ... & Venesaar, U. (2018). *Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine Eestis*. Edu ja Tegu Ettevõtlusõppe Programm. Külastatud aadressil https://xn--ettevtluspe-jfbe.ee/wp-content/uploads/2018/12/raamdokument_web_3.pdf
4. Barba-Sánchez, V., Atienza-Sahuquillo, C. (2017). *Entrepreneurial motivation and self-employment: evidence from expectancy theory*. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 13(4), 1097-1115. DOI 10.1007/s11365-017-0441-z
5. Beynon, M. J., Jones, P., Packham, G., & Pickernell, D. (2014). Investigating the motivation for enterprise education: a CaRBS based exposition. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 20 (6), 584-612.
DOI:10.1108/IJEER-05-2013-0073
6. Carsrud, A., & Brännback, M. (2011). Entrepreneurial motivations: what do we still need to know?. *Journal of small business management*, 49(1), 9-26.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-627X.2010.00312.x>
7. Casson, M. (1982). *The entrepreneur: An economic theory*. Rowman & Littlefield. New Jersey
8. Deutschmann, M. (2007) *What difference a "pre" makes: University business preincubators in Germany. A National Survey.* Working Paper, Report No:5, Leuphana University Luneburg. Retrieved from <http://fox.leuphana.de/portal/files/15436919/534378161.pdf>
9. Dollinger, M. J. (2008). *Entrepreneurship. Strategies and Resources*. 4. Illinois: Marsh Publications. Külastatud aadressil

<https://campus.globalnxt.edu.my/FileRepository/Community/3079/148440/doc/Textbook.pdf>

10. Duval-Couetil, N. (2013). *Assessing the Impact of Entrepreneurship Education Programs: Challenges and Approaches*. Journal of Small Business Management, 51:3, 394-409, DOI: 10.1111/jsbm.12024
11. European Commission, 2006. *Entrepreneurship education in Europe: fostering entrepreneurial mindsets through education and learning*. Final Proceedings of the Conference on Entrepreneurship Education in Oslo.
12. Gartner, W. B. (1985). *A Conceptual Framework for Describing the Phenomenon of New Venture Creation*. The Academy of Management Review, 10(4), 696–706. DOI: 10.2307/258039
13. Grecu, V., Denes, C. (2017). *Benefits of entrepreneurship education and training for engineering students*. MATEC web of conferences. 121. DOI: 10.1051/mateconf/201712112007
14. Hoselitz, B. F. (1952). *Entrepreneurship and Economic Growth*. The American Journal of Economics and Sociology, 12(1), 97–110. <http://www.jstor.org/stable/3484612>
15. Jones, O., Meckel, P., Taylor, D. (2021). *Situated learning in a business incubator: Encouraging students to become real entrepreneurs*. Industry and Higher Education. 35 (4), 367-383. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1177/09504222211008117>
16. Kim, M. and Park, M.J. (2019). *Entrepreneurial education program motivations in shaping engineering students' entrepreneurial intention: The mediating effect of assimilation and accommodation*. Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies, 11 (3), 328-350. <https://doi.org/10.1108/JEEE-08-2018-0082>
17. Kirby, D. A. (2004). *Entrepreneurship education and incubators: pre-incubators, incubators and science parks as enterprise laboratories*. In 14th Annual IntEnt Conference, 4-7. https://www.researchgate.net/profile/David-Kirby/publication/228727337_Entrepreneurship_education_and_incubators_pre-incubators_incubators_and_science_parks_as_enterprise_laboratories/links/551902750cf29ab36bc51025/Entrepreneurship-education-and-incubators-pre-incubators-incubators-and-science-parks-as-enterprise-laboratories.pdf

18. Knight, F. H. (1921). *Risk, uncertainty and profit*, 31, 232. Boston & New York: Houghton Mifflin.
19. Kolk, L. (2005). *Loovus – ettevõtte arengu võti*. Tallinn: Äripäeva Kirjastus.
20. Kuratko, D. F. (2005). *The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges*. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), 577–597. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2005.00099.x>
21. Kärnsa, O. (2009). *Pisiettevõtja käsiraamat*. Tallinn: Kirjastus Ilo
22. Lorz, M. (2011). *The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intention*. Bamberg: Difo Druck GmbH. <https://www.e-helvetica.nb.admin.ch/api/download/urn%3Anbn%3Ach%3Aabel-223621%3Adis3966.pdf/dis3966.pdf>
23. Malmberg, K. (2005). *Tahte tekitajad*. Tallinn: Äripäeva Kirjastus.
24. OECD (2014). *Supporting Youth in Entrepreneurship*. <https://www.oecd.org/cfe/leed/SummaryReportSeminarYouthEntrepreneurshipRev.pdf>
25. Oosterbeek, H., Van Praag, M., & Ijsselstein, A. (2010). *The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation*. *European economic review*, 54(3), 442-454. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2009.08.002>
26. Reiss, S. (2012). *Intrinsic and extrinsic motivation*. *Teaching of psychology*, 39(2), 152-156. <https://doi.org/10.1177/0098628312437704>
27. Reynolds, P. D., Hay, M., Cox, L. W., Autio, E., Bygrave, W. D. (2002) *Global Entrepreneurship Monitor (GEM) – 2002 executive report*. University of Illinois at Urbana-Champaign's Academy for Entrepreneurial Leadership Historical Research Reference in Entrepreneurship. DOI:10.13140/RG.2.1.1977.0409
28. Schoof, U. (2006). *Stimulating Youth Entrepreneurship: Barriers and incentives to enterprise start-ups by young people*. International Labour Organization http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2006/106B09_94_engl.pdf
29. Shane, S., Venkataraman, S. (2000). *The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research*. *The Academy of Management Review*, 25(1), 217–226. <https://doi.org/10.2307/259271>

30. Sobel, R. S. (n.d.). *Entrepreneurship*.
<https://www.econlib.org/library/Enc/Entrepreneurship.html>
31. Solesvik, M.Z., (2013). *Entrepreneurial motivations and intentions: investigating the role of education major*. *Education+Training*, 55(3), 253-271.
<https://doi.org/10.1108/00400911311309314>
32. sSTARTUp LAB kodulehekülg. (n.d.). Vaadatud 09.05.2023.
<https://startuplab.ut.ee/et>
33. Stephan, U., Hart, M., Drews, C. C. (2015). *Understanding Motivations for Entrepreneurship. A Review of Recent Research Evidence*. Enterprise Research Centre. Birmingham
https://publications.aston.ac.uk/id/eprint/25172/1/Understanding_motivations_for_entrepreneurship.pdf
34. Stephens, S., Onofrei, G. (2012). *Measuring business incubation outcomes*. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 13 (4). 227-318.
<https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.5367/ijei.2012.0094>
35. Voisey, P., Jones, P., Thomas, B. (2013). *The pre-incubator: a longitudinal study of 10 years of University pre-incubation in Wales*. *Industry and Higher Education*, 27(5), 349-363. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.5367/ihe.2013.0168>
36. Wirsing, B., Traude, A., Steffens, J., Sheen, M., Löffler, B., Lapparent, D., Broadfoot, C. & Alonso-Gonzalez, J.-L. (2002). *Becoming and Entrepreneur for a Trial Period: The Pre-Incubation Experience*. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 3(4). 265-277. DOI: 10.5367/000000002101299312
37. Zeps, V., Avotiņš, V., Grineviča, A., Lukaša, N., Brakovska, V., & Zariņš, K. (2009). *PRE-INCUBATION AND INCUBATION IN LATVIA: ASSESSMENT OF SOME CRITICAL CONDITIONS TO ESTABLISH EFFICIENT INCUBATION CYCLE*. In 4th International Conference Information Society and Modern Business' The role of regional centers in business development.
<https://www.researchgate.net/publication/320842930>

LISA A

Küsitlus ettevõtlusega alustamist motiveerivate tegurite kohta

1. Sugu:
  - a) Mees
  - b) Naine
  - c) Muu:
2. Teie vanus
  - a) 18-21
  - b) 22-25
  - c) 26-29
  - d) 30+
3. Õppeaste
  - a) Bakalaureus
  - b) Magister
  - c) Doktorantuur
  - d) Muu:
4. Kursus
  - a) Esimene kursus
  - b) Teine kursus
  - c) Kolmas kursus
  - d) Muu:
5. Eriala
  - a) Vastus:
6. Mida tähendab teie jaoks mõiste "motivatsioon"? (1-2 lausega)
  - a) Vastus:
7. Kui palju te praegu teate ettevõtlusest?
  - a) Tean kõike
  - b) Tean palju
  - c) Tean veidi
  - d) Tean üht-teist
  - e) Raske öelda
  - f) Ma ei tea midagi
8. Millisel ettevõtluskursusel ja/või -õppes olete osalenud? (Palun märkige kuni 2 kõige sobivamat vastust)
  - a) Ettevõtluskursused või -programmid gümnaasiumis
  - b) Ülikooli taseme kursus ettevõtlusest
  - c) Ettevõtlusprogrammi(de)st osavõtt ülikoolis (nt STARTER, eelinkubatsioon)
  - d) Täienduskoolituskursus(ed) väljaspool kooli/ülikooli
  - e) Ei tea, millisel ettevõtluskursusel ja/või -õppes olen osalenud
  - f) Ei ole osalenud
9. Kui olete osalenud ettevõtlusõppes või -kursusel, siis millises vormis õpe toimus? (Palun märkige kuni 3 vastust)
  - a) Loengud
  - b) Seminarid, arutelud

- c) Juhtumianalüüsid
  - d) Tõsieluliste probleemide lahendamine
  - e) Praktika ettevõttes
  - f) Reaalsed projektid ettevõtetes või ettevõtetega koostöös
  - g) Loovusharjutused, ettevõtte loomise läbimängimine, simulatsioonid, ettevõtlusmängud
  - h) Reaalse ettevõtte loomine õppe käigus
  - i) Rühmatööd, töötoad, laagrid
  - j) Praktikute (ettevõtjate) loengud, seminarid, mõttevahetused
  - k) Töövarjuks olemine
  - l) Muu:
10. Kas soovite saada ettevõtjaks?
- a) Kindlasti soovin
  - b) Üsna kindlalt soovin
  - c) Võib-olla soovin
  - d) Üsna kindlalt ei soovi
  - e) Kindlasti ei soovi
11. Mis on peamine põhjus, miks otsustasite osaleda eelinkubatsiooniprogrammis?
- a) Omandada uusi teadmisi
  - b) Edendada oma karjääri
  - c) Suurendada teenimisvõimalusi
  - d) Uue ettevõtte loomine
  - e) Isiklik areng
  - f) Võrgustiku loomine
  - g) Praktilise kogemuse saamine
- Muu:
12. Kui oluline on teie jaoks ettevõtlusõppe kogemus tulevase karjääri jaoks?
- a) Väga oluline
  - b) Pigem on oluline
  - c) Ei oska öelda
  - d) Pigem ei ole oluline
  - e) Üldse pole oluline
13. Kuidas ettevõtlusõpe aitab teil oma tulevast karjääri arendada?
- a) Vastus:
14. Kuidas ettevõtlusõpe aitab teil oma isiklikke eesmärke saavutada?
- a) Vastus:

Allikas: Autori koostatud

Summary

MOTIVATING FACTORS FOR STARTING A BUSINESS BASED ON THE EXAMPLE OF PARTICIPANTS IN THE STARTER PROGRAM

The role of entrepreneurship in the economic development and societal importance of a country is increasingly emphasized. Innovation and competitiveness are made possible through entrepreneurship. Additionally, it is important in the context of unemployment, as businesses create new jobs, thereby affecting even those who are not actively employed. To improve the level of entrepreneurship, many programs have been created where one can gain excellent experience and understanding of how to successfully create and manage their own business.

The necessity of investigating this topic lies in understanding the factors that motivate participation in entrepreneurship education, in order to organize the teaching of pre-incubation programs based on them. The aim of the bachelor's thesis is to identify the factors that motivate young people to participate in the sTARTUp LAB pre-incubation program STARTER. To achieve this aim, the author has set the following reasearch objectives:

- clarify the nature of entrepreneurship and entrepreneurship education,
- identify the factors that motivate participation in entrepreneurship education,
- provide a brief overview of previous studies on entrepreneurship education and motivation,
- provide a brief overview of the sTARTUp LAB pre-incubation program STARTER,
- develop a questionnaire and conduct a survey with participants in the sTARTUp LAB pre-incubation program,
- analyze the survey results to identify the factors that motivate young people to participate in the sTARTUp LAB pre-incubation program.

In order to increase the sustainability of future entrepreneurs, many entrepreneurship education programs have been created. There are various motivating factors for participating in entrepreneurship education, depending on the living environment, preferences, interests, and goals. To better guide the entrepreneurial behavior of young people, it is necessary to study and understand these motivating

factors. Essentially, the factors that motivate the acquisition of entrepreneurial education are related to the desire to gain knowledge in the field of entrepreneurship, to advance career opportunities, and to secure a higher income.

There were a total of 21 respondents to the questionnaires, of which 16 were estonians and 5 were foreigners. The results suggest that the main motivating factors and impact on the future are the knowledge and skills gained from the program that can be used in entrepreneurial careers. Entrepreneurship education also contributes to the development of entrepreneurial skills, which is a very important skill for future business. The experience gained from education also helps to reduce risks by providing the necessary knowledge and ability to behave in different situations.

In addition, the results of the study suggest that the teaching methods used in entrepreneurship education programs are mostly theoretical, with little practical approach. Based on the results of previous studies, it is necessary to make teaching methods more practical and thus increase the benefits of entrepreneurship education.

The results of the conducted study cannot be generalized to all entrepreneurship education or all pre-incubation programs. To further develop the work and make generalizations, the study should be conducted among a larger sample to obtain more accurate results on which to draw conclusions.

Lihthitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Erko-Erik Reinmets,
(*autori nimi*)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihthitsentsi) minu loodud teose „Ettevõtlusega alustamist motiveerivad tegurid Tartu Ülikooli sTARTUp LAB’i eelinkubatsiooniprogrammis STARTER osalejate näitel,“
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on Merike Kaseorg,
(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihthitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Erko-Erik Reinmets
11.05.2023